

Aanbevelingen meerderjarigenbewind

Vastgesteld door het LOVT op 31 januari 2023

Inhoudsopgave

Aanbevelingen meerderjarigenbewind	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
A Het instellen van meerderjarigenbewind	3
B De taken van de bewindvoerder	5
C Beloning van de bewindvoerder.....	13
D Schenking en onderbrengen van vermogen in rechtspersoon	16
E Erfrecht	17
F Samenloop met andere vormen van bewind	19
G Einde bewind, wijziging bewindvoerder of overlijden bewindvoerder	20
H Klachtbehandeling	22
I Betrokkene verhuist naar gemeente in ander arrondissement	23
J De benoembaarheid van de professionele bewindvoerder	23

Inleiding

Het LOVT (Landelijk Overleg Vakinhoud Toezicht) heeft de volgende aanbevelingen gedaan aan kantonrechters belast met de behandeling van bewindszaken. Voorstellen voor deze aanbevelingen doet de Expertgroep Curatele, Beschermingsbewind en Mentorschap (hierna: CBM). Deze Expertgroep is belast met advisering op het gebied van CBM aan het LOVT, mede met het oog op gewenste uniformering in de rechtstoepassing binnen de verschillende rechtbanken. De Expertgroep is aanspreekbaar voor kantonrechters voor vragen op het gebied van CBM.

Deze aanbevelingen strekken landelijk, dus in alle rechtbanken, tot uitgangspunt, waarvan echter in bijzondere gevallen kan worden afgeweken. Het LOVT zal het uitwisselen van ervaringen met deze aanbevelingen tussen de verschillende rechtbanken stimuleren.

Met deze aanbevelingen zijn de vragen die in de bewindspraktijk kunnen rijzen niet uitputtend behandeld. Periodiek worden de aanbevelingen geëvalueerd en aan de hand van de bevindingen zo nodig aangevuld of bijgesteld. Door publicatie van de bijgewerkte aanbevelingen vervallen de vorige versies.

De bij de (te verzoeken) beschermingsmaatregel betrokken personen dienen gebruik te maken van de formulieren die te vinden zijn op: www.rechtspraak.nl.

A Het instellen van meerderjarigenbewind

- A.1. Wanneer het verzoek door een rechtspersoon wordt gedaan (bijvoorbeeld de instelling waar de betrokkene verblijft) wordt het griffierecht voor natuurlijke personen in rekening gebracht.

Ter beoordeling van de noodzaak en de omvang van het bewind is uitgangspunt dat verzoekers, de betrokkene en belanghebbenden worden gehoord, zo nodig op de verblijfplaats van de betrokkene. Hoewel artikel 800 Rv ruimte biedt om het verzoek aanstonds op de stukken toe te wijzen, wordt aanbevolen om daarvan in beginsel geen gebruik te maken. Een uitzondering wordt gemaakt voor schuldenbewinden bij een wilsbekwame betrokkene en een professionele bewindvoerder.

- A.2. Wanneer de zaak mondeling ter zitting wordt behandeld, dient de (voorgestelde) bewindvoerder, wanneer hij is opgeroepen, ter zitting te verschijnen.

Slechts onder bijzondere omstandigheden, door de bewindvoerder aannemelijk te maken, kan de bewindvoerder vragen door middel van digitale hulpmiddelen ter zitting te worden gehoord. De enkele omstandigheid van de reisafstand is daarvoor in beginsel niet voldoende. De zittingsrechter beslist op dit punt.

de Rechtspraak

In de wet is bepaald welke familieleden als **belanghebbenden** worden aangemerkt. De belanghebbenden moeten de gelegenheid krijgen om zich over het verzoek uit te spreken. Slechts in uitzonderlijke gevallen kan de kantonrechter hier van afwijken. De betrokkene zal in het verzoekschrift moeten uitleggen waarom hij/zij niet wil dat zijn/haar familie bij de behandeling van het verzoek wordt betrokken. Een enkele vermelding in het verzoek is niet voldoende. De kantonrechter zal in de regel alleen afzien van het horen van belanghebbenden als de betrokkene in staat is om zijn/haar wil te bepalen en de voorgestelde bewindvoerder een onafhankelijke, professionele bewindvoerder is.

- A.3. Om te toetsen of zich een van de gronden voor onderbewindstelling voordoet, als bedoeld in artikel 1:431, eerste lid, BW, is op zichzelf een **deskundigenverklaring** niet vereist. Een deskundigenverklaring is nuttig als deze helderheid verschaft over datgene waarvan de kantonrechter zich moet vergewissen, en tevens inzicht biedt in het verwachte verloop van de financiële situatie, de mentale situatie of het ziektebeeld.
- A.4. Stukken waaruit de medische situatie van de betrokkene kan blijken, zoals bijvoorbeeld de CIZ-indicatie, die als bijlage bij een verzoekschrift tot curatele, bewind of mentorschap zijn gevoegd, worden niet doorgestuurd naar de belanghebbenden in de zin van artikel 798 Rv. Indien de betrokkene geen toestemming heeft gegeven om de **medische stukken** aan belanghebbenden te verstrekken of daartoe niet in staat is en de belanghebbende aangeeft dat hij een bijzonder belang heeft om de medische stukken in te zien, neemt de kantonrechter een beslissing over het al dan niet verstrekken van deze stukken aan de belanghebbende. Daarbij zal het belang van belanghebbende bij een eerlijk proces worden afgewogen tegen het belang van de betrokkene bij bescherming van privacy.
- A.5. Het uitspreken van een beschermingsmaatregel, zoals bewind, beperkt de rechten van de betrokkene. Daarvoor moeten **gronden** aanwezig zijn. Het bewind dient niet verder te gaan dan ter bescherming van de betrokkene nodig is. Bij het horen van verzoekers, de betrokkene en belanghebbenden kan blijken dat de **omvang van het bewind** beperkt kan blijven tot een of meer goederen, bijvoorbeeld de echtelijke woning of een spaarrekening.
- A.6. De kantonrechter treedt terughoudend op met het uitspreken van curatele, bewind of mentorschap als de betrokkene in een **levenstestament of volmacht** regelingen heeft getroffen op dit vlak.
- A.7. Een beschermingsbewind uitgesproken wegens **verkwisting** of het hebben van **problematische schulden** (artikel 1:431, eerste lid, aanhef en onder b, BW) dient ingevolge artikel 1:391, eerste lid, BW gepubliceerd te worden in het Centraal Curatele en Bewindsregister (CCBR). Onder problematische schuldensituatie wordt verstaan *dat redelijkerwijs is te voorzien dat de betrokkene niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden, of hij heeft opgehouden te betalen. Het bestaan van een enkele betalingsachterstand die naar verwachting binnen afzienbare tijd kan worden ingelost valt hier dus niet onder.*

de Rechtspraak

- A.8. In beschermingsbewinden, anders dan op grond van verkwisting of problematische schulden, kan (op verzoek of ambtshalve) het bewind gepubliceerd worden. De betrokkene zal in de gelegenheid moeten worden gesteld om zich hierover uit te laten. Indien de betrokkene zich tegen publicatie van het bewind verzet, zal de kantonrechter een afweging moeten maken tussen het belang van bescherming van het vermogen en het belang van de betrokkene bij bescherming van privacy. Het verdient aanbeveling dat de bewindvoerder in het **CCBR** controleert of het bewind inderdaad gepubliceerd is, om van deze publicatie een print te maken en die in zijn dossier te bewaren. De gegevens in het CCBR blijven beperkt openbaar toegankelijk. Ook na de opheffing van het bewind kan het nodig zijn om aan te tonen dat een tijdens het bewind verrichte rechtshandeling ongeldig is en niet kan worden verhaald op het (destijds onder bewind staande) vermogen van de betrokkene.
- A.9. Indien **twee bewindvoerders** worden benoemd kunnen zij de werkzaamheden samen, maar ook zelfstandig verrichten (artikel 1:437, tweede lid, BW). Wel dienen zij allebei te tekenen voor de juistheid van de boedelbeschrijving en de (eind-)rekening en verantwoording. Is de kantonrechter gelet op hun achtergrond van oordeel dat twee te benoemen bewindvoerders alleen gezamenlijk hun werkzaamheden moeten kunnen verrichten, dan dient deze beperking uitdrukkelijk in het dictum van de beschikking te worden opgenomen. Hetzelfde geldt als de kantonrechter bepaalt dat de ene bewindvoerder bij uitsluiting van de andere bewindvoerder een bepaalde taak verricht. De kantonrechter kan na overleg met de bewindvoerders bepalen dat zij voor de kantonrechter met één brief bereikbaar zijn op het adres van één van beiden.

B De taken van de bewindvoerder

- B.1. De eerste taak van de bewindvoerder is het inventariseren van de boedel voor zover die onder het bewind valt, daarvan een **boedelbeschrijving** opmaken en het zoveel mogelijk voorkomen dat vermogensbestanddelen aan het bewind worden onttrokken.
- De boedelbeschrijving dient, met gebruikmaking van het op www.rechtspraak.nl gepubliceerd formulier, binnen vier maanden na aanvang van het bewind, ondertekend door de bewindvoerder, te worden ingediend. Indien de betrokkene in staat is de boedelbeschrijving te begrijpen en te beoordelen, dient deze het formulier mede te ondertekenen.
- B.2. De professionele bewindvoerder dient bij het verzoekschrift een **plan van aanpak** over te leggen (artikel 5, eerste lid, Besluit Kwaliteitseisen). Indien er sprake is van problematische schulden dient ook een aanvullend plan van aanpak te worden bijgevoegd. Het aanvullend plan van aanpak dient uiterlijk bij het indienen van de boedelbeschrijving te worden overgelegd.
- B.3. De bewindvoerder over de goederen van **samenwonenden** die geen huwelijksgoederengemeenschap hebben, kan twee aparte boedelbeschrijvingen/rekeningen en verantwoordingen opmaken. Indien de bewindvoerder ervoor kiest om een gezamenlijke boedelbeschrijving/rekening en

de Rechtspraak

verantwoording op te maken, dan dient de bewindvoerder:

- a. eventuele schulden op naam van de betrokkene(n) uit te splitsen;
- b. de (wijze van) aflossing van schulden door de betrokkenen inzichtelijk te maken.

Bij partners, waarbij sprake is van een gemeenschap van goederen, en waarbij **één partner onder bewind** staat en de ander niet, dient de bewindvoerder rekening en verantwoording af te leggen over de gehele gemeenschap, dus ook over de inkomsten en uitgaven van de partner die niet onder bewind staat. Indien hiertegen bezwaar bestaat, kan een beperkt bewind een oplossing bieden.

B.4. Indien **partners die beiden onder bewind staan uit elkaar gaan**, kan de bewindvoerder in beginsel niet langer namens beiden optreden.

B.5. De bewindvoerder dient direct na benoeming de bank(en) in te lichten over het bewind en zo nodig eventuele bankpassen van de betrokkene te laten blokkeren. De bewindvoerder dient de aanwezige gelden op een **bankrekening** ten name van de betrokkene te administreren en wel gescheiden van zijn eigen vermogen. Dit mag dus geen rekening op naam van de bewindvoerder "inzake" de betrokkene zijn en geen **en/of rekening** met de bewindvoerder of anderen. Dit laatste geldt niet als de betrokkene een partner heeft met wie hij/zij een gemeenschappelijke huishouding voert. In dat geval zal de bewindvoerder wel op andere wijze moeten waarborgen dat het vermogen van de betrokkene voldoende is beschermd.

Gelden van de betrokkene mogen ook niet op een tussenrekening of **derdengeldenrekening** staan – ook niet voor korte tijd.

Artikel 1:436 lid 4 BW schrijft voor dat de bewindvoerder een aparte rekening (de "beheerrekening") moet openen die hij ter vervulling van zijn taak moet gebruiken. Ook de spaarrekening(en) neemt de bewindvoerder onder zijn beheer. Ten behoeve van de betrokkene wordt een bankrekening aangehouden, waarop de bewindvoerder het leefgeld stort (de "leefgeldrekening" of "zakgeldrekening"). Deze rekening mag geen kredietmogelijkheid hebben.

B.6. Het verstrekken van **voorschotten** aan de betrokkene is als regel niet toegestaan, omdat er in dat geval een schuld van de betrokkene aan de bewindvoerder ontstaat. Dit kan tot belangentegenstellingen leiden en problemen wanneer de taak van de bewindvoerder is geëindigd en de schuld nog steeds bestaat. Daarnaast wordt het toezicht van de kantonrechter erdoor bemoeilijkt. Het Landelijk Kwaliteitsbureau (LKB) toetst dan ook jaarlijks bij de handhavingscontrole van professionele bewindvoerders of voorschotten worden verstrekt. In het voorkomende geval moet aan de kantonrechter vooraf om toestemming worden gevraagd. Slechts bij zeer spoedeisende gevallen is het toegestaan om kleine bedragen, die snel verrekend zullen kunnen worden, voor te schieten. Denk aan leefgeld in een situatie waar het inkomen nog niet geregeld is of de bankrekening nog niet in het beheer van de bewindvoerder is, terwijl dit een tijdelijke situatie is. Voorkomen dient te worden dat er een schuld aan de bewindvoerder blijft bestaan voor langere duur. Indien voorschotten zijn verstrekt, dient dit en de wijze van terugbetaling in de rekening en verantwoording te worden vermeld en toegelicht.

de Rechtspraak

- B.7. Wanneer de betrokkene **onroerend goed** bezit dat onder het bewind valt, moet de bewindvoerder de beschikking met zijn benoeming in het Kadaster laten inschrijven. Wanneer de betrokkene ingeschreven staat in het **Handelsregister**, moet de bewindvoerder de beschikking met zijn benoeming laten inschrijven in het Handelsregister.
- B.8. Het als **ZZP'er** (zelfstandige zonder personeel) werkzaam zijn, brengt vanwege de wisselende of onzekere inkomsten extra risico's met zich. Ook het beheer door de bewindvoerder en het toezicht van de kantonrechter kunnen erdoor worden bemoeilijkt. Als de betrokkene als ZZP'er werkzaam wil zijn, moet de kantonrechter vooraf worden geïnformeerd. De bewindvoerder dient voorts de kantonrechter te informeren wanneer blijkt dat de betrokkene als ZZP'er werkzaam is of van plan is dat te gaan doen, over de aard van de werkzaamheden, de wijze waarop de boekhouding wordt bijgehouden en wie de belastingaangiften doet. De bewindvoerder dient de kantonrechter te informeren wanneer betrokkene een actuele inschrijving heeft in het Handelsregister en over de aard van deze inschrijving.
- B.9. Als de bewindvoerder verneemt dat de betrokkene beschikt over een **kluis**, dient hij deze te openen in aanwezigheid van een onafhankelijke getuige. De bewindvoerder dient de inhoud van de kluis in aanwezigheid van de getuige te inventariseren en de inhoud te vermelden op een document dat door zowel de bewindvoerder als de getuige - op iedere pagina - wordt geparafeerd en ten slotte ondertekend.
- B.10. Indien door de gemeente **bijzondere bijstand** wordt verstrekt aan de betrokkene teneinde de kosten van de bewindvoerder te vergoeden, dient de bewindvoerder ervoor zorg te dragen dat de bijzondere bijstand door de gemeente op de beheerrekening van de betrokkene wordt overgemaakt.
- B.11. Indien de betrokkene in staat is de **rekening en verantwoording** te begrijpen en te beoordelen, wordt deze jaarlijks aan de betrokkene afgelegd, ten overstaan van de kantonrechter (artikel 1:445 lid 1 BW). Dit betekent dat de rekening en verantwoording door de bewindvoerder en de betrokkene dient te worden ondertekend en vervolgens ingediend dient te worden bij de kantonrechter. De kantonrechter oefent dan slechts marginaal toezicht uit. Weigert de betrokkene voor akkoord te tekenen, dan kan dit voor de kantonrechter aanleiding zijn voor nader onderzoek.
- Is de betrokkene niet in staat om de rekening en verantwoording te begrijpen en te beoordelen, dan stuurt de bewindvoerder de door hem getekende rekening en verantwoording rechtstreeks ter goedkeuring naar de kantonrechter. De kantonrechter controleert dan de rekening zoals die aan hem is voorgelegd. Uitgangspunt is wel dat de rekening en verantwoording zoveel als mogelijk met de betrokkene wordt besproken. De betrokkene kan in dat geval de rekening en verantwoording alleen "voor gezien" tekenen. Bespreking is alleen dan niet nodig als bespreken geen enkele zin heeft, bijvoorbeeld vanwege het zeer lage ontwikkelingsniveau van de betrokkene of diens ziektebeeld. Indien de betrokkene, in afwijking van de voorafgaande keer, niet meer in staat is om de rekening te begrijpen en beoordelen, dient de bewindvoerder dat aan de kantonrechter mee te delen.

de Rechtspraak

De rekening en verantwoording wordt afgelegd over **alle goederen** die onder bewind staan, niet alleen over de zogeheten beheerrekening. Bij de zogeheten leefgeldrekening kan volstaan worden met een opgave van het begin- en eindsaldo. De uitgaven van de leefgeldrekening hoeven niet nader verantwoord te worden. Wel dient de bewindvoerder zicht te houden op eventuele stortingen op de leefgeldrekening en zo nodig de kantonrechter te informeren als na waarschuwing de stortingen voortduren.

- B.12. Voor de boedelbeschrijving en de rekening en verantwoording dienen de formulieren gebruikt te worden die op www.rechtspraak.nl te vinden zijn. Dit geldt niet als digitaal met de rechtspraak gecommuniceerd wordt via Toezicht of Mijn Bewind.

Indien toch gebruik wordt gemaakt van een eigen model, dan dient dat model dezelfde posten en onderdelen te bevatten als die in de formulieren op www.rechtspraak.nl zijn verwerkt, inclusief de totalen, vergelijkingen en samenvatting. In geen geval mag het gevolg zijn dat de beoordelaars op de rechtbanken zelf nog rekensommen moeten uitvoeren om de boedelbeschrijving en rekening en verantwoording te kunnen beoordelen.

De bij de boedelbeschrijving en rekening en verantwoording over te leggen **bankafschriften** dienen daadwerkelijk afkomstig te zijn (uit het systeem) van de betreffende bank en dus het logo van de bank te bevatten.

- B.13. Uit de rekening en verantwoording door de bewindvoerder aan de kantonrechter moet blijken of sprake is van een **PGB** (persoonsgebonden budget). In dat geval dienen te worden overgelegd de verleningsbeschikking en de vaststellingsbeschikking (waarin de uiteindelijke aanspraak is vastgelegd).

- B.14. Sinds 1 januari 2015 wordt het **PGB** niet meer overgemaakt naar de bankrekening van de betrokkene als budgethouder (een uitzondering daargelaten). In plaats daarvan ontvangt de Sociale Verzekeringsbank (SVB) de gelden uit het PGB op haar rekening.

De SVB beheert dus deze gelden uit het PGB en niet de bewindvoerder. De SVB betaalt vervolgens op verzoek van de bewindvoerder, mentor of curator aan de zorgverleners uit. De betrokkene, dan wel de bewindvoerder, mentor of curator heeft daarmee een 'trekkingsrecht'. Het PGB van de zorgverzekeraar wordt wel op de rekening van de betrokkene uitbetaald, nadat declaraties zijn overgelegd.

Het Zorgkantoor kijkt of de betrokkene aan de verplichtingen van het PGB in het kader van de Wet Langdurige Zorg (Wlz) kan voldoen. Het Zorgkantoor kan besluiten dat de betrokkene alleen een PGB krijgt als er iemand is die ondersteunt. Dat wordt 'gewaarborgde hulp' genoemd. Het Zorgkantoor beslist dus over de noodzaak tot aanwijzing van een gewaarborgde hulp. Bij sommige zorgindicaties is een gewaarborgde hulp verplicht. Meestal is de gewaarborgde hulp het aanspreekpunt voor het Zorgkantoor. Het Zorgkantoor beoordeelt of de gewaarborgde hulp geschikt is om de regie op zorg en administratie van het PGB te voeren. De gewaarborgde hulp kan een wettelijk vertegenwoordiger zijn, maar het kan ook iemand anders zijn. Zorgkantoren hanteren het beleid dat de gewaarborgde hulp voor maximaal drie budgethouders het budget mag beheren. Indien sprake is van een mentor, bewindvoerder of curator die tevens de rol van

de Rechtspraak

gewaarborgde hulp op zich wenst te nemen, heeft het Zorgkantoor op grond van beleidsregels een discretionaire bevoegdheid om van deze voorwaarde af te wijken. De bewindvoerder, mentor of curator kan als gewaarborgde hulp worden voorgesteld aan het Zorgkantoor.

Indien er zowel een bewindvoerder als mentor is over een betrokkene, dan is de mentor de meest aangewezen persoon om als gewaarborgde hulp te worden voorgesteld aan het Zorgkantoor. Artikel 1:458 BW bepaalt immers dat de bewindvoerder, indien die niet tevens de mentor is, niet tot optreden bevoegd is ten aanzien van aangelegenheden betreffende de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de betrokkene.

Indien de bewindvoerder, samen met een mentor het PGB (als trekkingsrecht) controleert en verantwoordt, bestaat eenmaal recht op de beloning in verband met het beheer van een PGB voor hen gezamenlijk.

- B.15. Het verbod om als bewindvoerder tevens direct betrokken of **behandelend hulpverlener** te zijn (artikel 1:435, zesde lid, aanhef en onder g, BW) geldt in beginsel alleen voor professionele bewindvoerders en niet voor de situatie waarin een familiebewindvoerder ook zorg verleent in het kader van het PGB. Onder omstandigheden kan de combinatie van familiebewindvoerder en zorgverlener in het kader van het PGB onwenselijk zijn.
- B.16. Het **vermogen van de minderjarige**, waaronder het PGB (als trekkingsrecht), valt niet onder het voor de ouder(s) ingestelde bewind. Het beheer van dit vermogen behoort dus niet tot de taak van de bewindvoerder. De bewindvoerder zal wel moeten bekijken of eventueel een nadere voorziening getroffen moet worden ter bescherming van het vermogen van de minderjarige en dient hierover de kantonrechter te berichten.
- B.17. Voor **beheershandelingen** ten aanzien van de onder het bewind vallende goederen behoeft de bewindvoerder geen toestemming van de betrokkene of machtiging van de kantonrechter.

Onder beheershandelingen worden verstaan: het conserveren, normaal exploiteren en doelmatig beleggen of herbeleggen van vermogen. Daaronder valt ook het wisselen van aandelen en obligaties. Het **beleggen**, herbeleggen en wisselen van aandelen en obligaties is slechts toegestaan binnen de grenzen van een defensief of zeer defensief beleggingsprofiel, waarbij mede acht wordt geslagen op de omvang van de spaarsaldi. Voor belegging volgens meer risicovolle profielen dient vooraf machtiging van de kantonrechter te worden gevraagd

Beleggingsfondsen onder toezicht van de AFM kennen zogenoemde essentiële beleggersinformatie. Deze heeft de vorm van een prospectus. De informatie in het prospectus geeft inzicht in de aard en risico's van het aangeboden beleggingsfonds. Hierin staat ook een risicometer. Aan de hand daarvan kan het risico van een beleggingsfonds worden ingeschat en kunnen beleggingsfondsen onderling vergeleken worden. Een defensief of zeer defensief profiel komt overeen met de risicoschalen 1 tot en met 3 van de Risicometer beleggen.

De bewindvoerder moet zich goed laten informeren over de directe en indirecte beheerskosten van een beleggingsportefeuille. Voor de inschakeling van een vermogensbeheerder, waarvoor kosten verschuldigd zijn, dient voorafgaand machtiging van de kantonrechter te worden verkregen. Een overeenkomst met een vermogensbeheerder, waarbij deze ook - redelijke markt conforme - transactiekosten in rekening mag brengen, zonder beperking in het aantal transacties per jaar, is niet toegestaan.

Bij meer dan € 100.000,- aan **liquide vermogen**, dient de bewindvoerder zich in te spannen om het liquide vermogen te verdelen over rekeningen bij meerdere banken (niet vallend onder dezelfde vergunninghouder bij de DNB) die vallen onder de garantieregeling van de DNB. Bij problemen hiermee dient de bewindvoerder de kantonrechter hierover te informeren.

B.18. Tijdens het bewind kan de betrokkene slechts met toestemming van de bewindvoerder **beschikkingshandelingen** verrichten. Omgekeerd behoeft de bewindvoerder, die de in artikel 1:441 BW genoemde beschikkingshandelingen wil verrichten, toestemming van de betrokkene of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter.

Voor een aantal met name genoemde handelingen eist artikel 1:441, tweede lid, BW voorafgaande toestemming van de betrokkene of, als deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter. Het gaat dan vooral om koop en levering van goederen (zoals b.v. de aankoop van een caravan), die niet als een normale beheershandeling is te beschouwen (zoals het doen van boodschappen). Verder vallen onder deze bepaling: het aannemen van een making onder last of voorwaarde (zie hierna onder erfrecht), het lenen of uitlenen van geld en het aangaan van een vaststellingsovereenkomst. De kantonrechter kan de lijst van handelingen waarvoor voorafgaande machtiging is vereist, in een concreet bewind aanvullen.

B.19. Voor het **opzeggen van een huurovereenkomst** bij een niet-wilsbekwame betrokkene is geen machtiging van de kantonrechter nodig:

- bij verhuizing van de ene naar de andere huurwoning, mits de huur en/of andere woonlasten niet noemenswaardig stijgen;
- bij verhuizing naar een verpleeg- of zorginstelling, mits vaststaat dat de betrokkene niet naar het gehuurde zal kunnen terugkeren.

B.20. Voor incidentele niet beheersmatige uitgaven tot **€ 2.000,--** bij een niet-wilsbekwame betrokkene hoeft geen machtiging te worden gevraagd. Onder uitgaven wordt in dit verband uitdrukkelijk niet verstaan: het uitlenen of schenken van geld. De machtigingsgrens van € 2.000,-- is cumulatief per jaar; dus bijvoorbeeld voor rijlessen, meerdere vakanties in een jaar of inrichting van een woning moet u vooraf machtiging vragen als de kosten voor dergelijke uitgaven voorzienbaar boven de machtigingsgrens vallen.

B.21. Indien de betrokkene in staat is om toestemming te geven voor handelingen als hiervoor omschreven, dient de bewindvoerder **bewijsstukken van de toestemming** voor concrete handelingen in het dossier te bewaren, zodat die naar aanleiding van de rekening en verantwoording kunnen worden overgelegd.

de Rechtspraak

Te denken valt aan een e-mail of whatsapp-bericht of het laten mee-ondertekenen van een offerte.

Indien de kantonrechter bij het instellen van het bewind heeft geoordeeld dat de betrokkene in staat is om zelf toestemming te geven aan de bewindvoerder voor bepaalde rechtshandelingen die anders slechts met machtiging van de kantonrechter kunnen worden verricht, dan dient de bewindvoerder de kantonrechter met bekwame spoed te informeren zodra hij reden heeft om te betwijfelen dat de betrokkene hiertoe nog langer in staat is. Hetzelfde geldt voor het omgekeerde geval, waar de kantonrechter bij het instellen van de maatregel heeft geoordeeld dat de betrokkene niet in staat is om zelf toestemming te geven voor bepaalde rechtshandelingen, terwijl de bewindvoerder op een later moment vast stelt dat de betrokkene daartoe wel in staat is.

- B.22. De bewindvoerder dient in beginsel op te treden tegen **schuldeisers die het bewind kennen dan wel hadden moeten kennen** en die in strijd met het bepaalde in artikel 1:440 BW handelen.
- B.23. De bewindvoerder bevordert waar mogelijk de **zelfredzaamheid** van de betrokkene. Bij een bewind op grond van problematische schulden met een wilsbekwame betrokkene, dient de professionele bewindvoerder uiterlijk een half jaar voordat de schulden zijn gesaneerd ("schone lei" of aflossing saneringskrediet) te onderzoeken of een wijziging grondslag moet worden aangevraagd of toegewerkt kan worden naar zelfredzaamheid.
- B.24. Van de bewindvoerder wordt verlangd dat die de kantonrechter terstond informeert op het moment dat de maatregel kan worden opgeheven. Ook van het **overlijden** van de betrokkene dient de bewindvoerder zo spoedig mogelijk de kantonrechter in kennis te stellen. Met het overlijden van de betrokkene is de taak van de bewindvoerder geëindigd (behoudens de hierna genoemde eindrekening en verantwoording).
- B.25. Aan het **einde van het bewind** dient eindrekening en verantwoording te worden afgelegd. Voor de eindrekening en verantwoording na opheffing van het bewind geldt de procedure ten aanzien van de jaarlijkse rekening en verantwoording.

De **eindrekening en -verantwoording na overlijden van de betrokkene** moet binnen vier maanden na overlijden worden afgelegd aan de erfgenamen of de executeur, ten overstaan van de kantonrechter. Dat betekent dat de erfgenamen of de executeur de eindrekening en -verantwoording voor akkoord moeten ondertekenen en dat de bewindvoerder de eindrekening en verantwoording vervolgens moet indienen bij de kantonrechter, waarna deze een marginale toets toepast. Dat de ondertekenaars alle erfgenamen zijn, moet blijken uit de over te leggen **verklaring van erfrecht**.

De kosten van een verklaring van erfrecht zijn afhankelijk van de omstandigheden van het geval, maar kunnen behoorlijk oplopen. Wanneer deze kosten niet in een reële verhouding staan tot het saldo op de beheerrekening en/of het overige vermogen van de nalatenschap, kan de bewindvoerder aan de kantonrechter vragen te worden ontslagen van de verplichting een verklaring van erfrecht over te leggen.

- B.26. Op grond van artikel 1:374, tweede lid, BW kan de kantonrechter beslissen in geschillen die bij de aflegging van de eindrekening en verantwoording mochten rijzen over deze afrekening. Een dergelijk geschil kan per verzoekschrift bij de toezichthoudend kantonrechter aanhangig worden gemaakt. Wanneer het geschil feitelijk of juridisch (te) complex is, kan de kantonrechter beslissen dat de zaak volgens een gewone dagvaardingsprocedure moet worden aangebracht.
- B.27. Op grond van het bepaalde in artikel 1:445, vierde lid, jo artikel 1:373, eerste lid, BW dient de bewindvoerder rekening en verantwoording af te leggen over het gevoerde bewind aan de erfgenamen. Gelet op het feit dat in artikel 1:445, eerste lid, BW een jaarlijkse verantwoordingsplicht van de bewindvoerder jegens de betrokkene is opgenomen, moet deze verplichting worden geacht uitsluitend betrekking te hebben op de eindafrekening, dat wil zeggen de periode waarover nog geen rekening en verantwoording is afgelegd. Dit zal in beginsel zijn het lopende kalenderjaar tot aan het tijdstip waarop de betrokkene is overleden. Alleen als over de daaraan voorafgaande periode nog geen (reguliere) rekening en verantwoording is afgelegd, dient die periode daarbij te worden betrokken.

Uit het arrest van het Gerechtshof Amsterdam 26 april 2011 (ECLI:NL:GHAMS:2011:BR4751) volgt dat de erfgenamen geen aanspraak kunnen maken op het afleggen van rekening en verantwoording over de gehele periode waarin de bewindvoerder het bewind heeft gevoerd. De in artikel 1:445 BW neergelegde verplichting van de bewindvoerder om rekening en verantwoording af te leggen over het door hem gevoerde bewind strekt namelijk alleen tot behartiging van het belang van de betrokkene. Indien de betrokkene is overleden, is er geen sprake meer van een rechtens te beschermen belang van de betrokkene. De bevoegdheid van de betrokkene gaat na diens overlijden niet van rechtswege over op diens erfgenamen onder algemene titel. Voor zover erfgenamen menen dat zij door de handelwijze van de bewindvoerder, in hun eigen vermogensrechtelijke belangen zijn geschaad en de bewindvoerder aansprakelijk is voor de door hen geleden schade, dienen zij de weg van de civielrechtelijke (dagvaardings)procedure te begaan.

- B.28. Indien de **bewindvoerder niet reageert** op (herhaalde) verzoeken van de kantonrechter, van welke aard dan ook, volgt oproeping van de bewindvoerder voor verhoor en eventueel ontslag van de bewindvoerder.
- B.29. De hiervoor genoemde verplichtingen van de bewindvoerder rusten, indien **twee bewindvoerders** zijn benoemd, op beide bewindvoerders afzonderlijk.
- B.30. Indien de bewindvoerder weet of vermoedt dat vermogensbestanddelen, waarover hij het beheer heeft, afkomstig zijn van een misdrijf of gefinancierd zijn met door misdrijf verkregen geld, bestaat het gevaar dat de bewindvoerder zich schuldig zal maken aan het misdrijf "**witwassen**". Zie artikel 420bis Wetboek van Strafrecht. De delictsomschrijving is ruim, wat betekent dat snel sprake zal zijn van overtreding van het verbod. De bewindvoerder dient daarom direct na de constatering dat het vermogen mogelijk afkomstig is van een misdrijf, dit te melden aan de toezichthoudende kantonrechter en de politie of het openbaar ministerie.

de Rechtspraak

B.31. **Procesvertegenwoordiging door bewindvoerder**

Artikel 1:441 lid 1 BW bepaalt dat de bewindvoerder de betrokkene in en buiten rechte vertegenwoordigt. Als de bewindvoerder is gedagvaard, dient deze zich tijdig te melden in de procedure, hetzij schriftelijk bij de griffie, hetzij mondeling op de eerste zitting. Wanneer toch de betrokkene is gedagvaard, moet de bewindvoerder de procedure overnemen, ook als pas later in de procedure bekend wordt dat er een bewind is ingesteld. Dat kan tamelijk informeel: een enkele mededeling - mondeling op de zitting of schriftelijk per brief of e-mail aan de griffie - dat hij/zij in de hoedanigheid van bewindvoerder de procedure overneemt, volstaat. Het niet (tijdig) verschijnen in de procedure kan leiden tot verstekverlening en zorgt in veel gevallen voor onnodige werkzaamheden voor alle partijen en wellicht ook voor nodeloze extra kosten waarvoor de bewindvoerder aansprakelijk kan worden gehouden. Dit kan anders zijn als er bewust voor wordt gekozen geen verweer te voeren om verdere proceskosten te voorkomen. De complexiteit van verweer voeren - zowel feitelijk als juridisch - in een gerechtelijke procedure moet niet worden onderschat. Als de bewindvoerder op het betreffende rechtsgebied niet goed thuis is, dient hij/zij juridisch advies in te winnen en daarvoor zo nodig toestemming aan de kantonrechter de vragen (art. 1:443 BW).

C Beloning van de bewindvoerder

C.1. Ingevolge artikel 1:447, eerste lid, BW heeft de bewindvoerder aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van de minister van veiligheid en justitie zijn vastgesteld. Sinds 1 januari 2015 geldt de Regeling beloning curatoren, bewindvoerders en mentoren.

C.2. **Particuliere bewindvoerders** kunnen op verzoek een vergoeding toegekend krijgen conform de Regeling beloning. Deze toekenning kan feitelijk worden verzocht in de rekening en verantwoording. De toekenning vindt plaats door de goedkeuring van de rekening en verantwoording.

Zijn er **twee bewindvoerders** benoemd en wordt aanspraak gemaakt op een beloning, dan komt de beloning aan beide bewindvoerders gezamenlijk toe. Zij kunnen zelf de verdeling afspreken. Bij geschil hierover kan de kantonrechter een verdeling van de beloning vaststellen.

C.3. Het uitgangspunt van de Regeling beloning is, dat de regeling een **forfaitair karakter** heeft. De beloning geldt als een gemiddelde en het systeem gaat uit van de solidariteitsgedachte dat de eenvoudige bewinden mede de lasten van ingewikkelder bewinden dragen. Inherent hieraan is dat niet voor alle extra werkzaamheden een extra beloning kan worden gevraagd. In de toelichting op de regeling is expliciet aangegeven dat extra beloning alleen mogelijk is in uitzonderlijke situaties en dat niet te snel mag worden overgegaan tot afwijking van de regeling. Verzoeken om extra beloning zullen worden getoetst aan dit criterium.

C.4. Voor een beschrijving van de reguliere taken van de bewindvoerder wordt verwezen naar de Toelichting bij de Regeling beloning (Staatscourant 2014, nr. 32149, Artikelsgewijs, artikel 3, lid 2, onder a).

Indien de bewindvoerder delen van zijn taak, zoals bijvoorbeeld het doen van belastingaangifte of het doen van de administratie, door een ander laat doen, zoals bijvoorbeeld een belastingadviseur of een administratiekantoor, dient deze in beginsel de kosten hiervan zelf te betalen, eventueel van de aan hem toegekende vergoeding.

- C.5. Indien het tijdstip van benoeming (bij instelling van het bewind of bij wisseling van bewindvoerder) is ingegaan in de eerste helft van de maand, mag de bewindvoerder de beloning in rekening brengen te rekenen **met ingang van** de eerste dag van de maand. Als de benoeming ingaat in de tweede helft van de maand mag hij de beloning rekenen met ingang van de 16e dag van de maand. De benoeming gaat in op de dag na de verzending van de benoemingsbeschikking, tenzij de kantonrechter anders heeft bepaald. Indien de taak van de bewindvoerder **eindigt (door ontslag of door overlijden van de betrokkene)** op een dag in de eerste helft van de maand, mag de bewindvoerder over die maand de beloning in rekening brengen tot de 16e dag van die maand. Als de taak eindigt in de tweede helft van de maand mag hij de beloning rekenen over de gehele maand. Dit geldt zowel voor de professionele als de particuliere bewindvoerder.
- C.6. Bij een vermogen boven een miljoen euro stelt de kantonrechter de beloning slechts vast op **0,75%** van dat vermogen als de bewindvoerder zelf de extra werkzaamheden verricht die samenhangen met de omvang van het vermogen. Dit betekent dat de bewindvoerder dient toe te lichten welke extra werkzaamheden worden verricht, en waarom deze de hogere vergoeding rechtvaardigen. Die motivering zal vervolgens door de kantonrechter worden getoetst.
- C.7. Voor de vaststelling van de beloning dient het vermogen per 1 januari van het betreffende kalenderjaar als peildatum. Indien het bewind in de loop van een kalenderjaar wordt ingesteld dient voor die eerste periode het vermogen per ingangsdatum maatregel tot uitgangspunt voor de vaststelling van de beloning
- C.8. Ten aanzien van de extra beloning in verband met **verhuizen** geldt dat dit een beloning is voor de inspanningen die een bewindvoerder verricht ten aanzien van de feitelijke verhuizing van de betrokkene. Daarbij kan gedacht worden aan de bewindvoerder die een verhuisbedrijf moet inschakelen, die een schoonmaakploeg moet inhuren en dergelijke, omdat de betrokkene en zijn sociale omgeving of mentor dit niet zelf kunnen regelen. De bewindvoerder moet vermelden waarom de betrokkene dit niet zelf kan. De administratieve werkzaamheden die gepaard gaan met een verhuizing horen tot de normale taak van een bewindvoerder. Daarnaast kent de Regeling beloning een vergoeding voor **ontruiming** van de woning van de betrokkene. Er bestaat alleen recht op deze beloning als de bewindvoerder zelf werkzaamheden in het kader van de ontruiming van de woning heeft moeten verrichten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de inschakeling van een bedrijf voor de uitvoering van de ontruiming, het aanwezig zijn in de woning om vast te stellen welke goederen wel en welke goederen niet afgevoerd kunnen worden en het verzorgen van opslag van goederen die behouden dienen te blijven.

de Rechtspraak

- C.9. Het doen van de lopende **belastingaangiften** (ook box 2 en 3) vallen onder de forfaitaire beloning. De kantonrechter kan op verzoek van de bewindvoerder machtiging verlenen voor een extra beloning als het gaat om het doen van achterstallige belastingaangiften dan wel voor het doen van aangifte box 2 of 3 indien sprake is van bijzondere omstandigheden die een extra beloning rechtvaardigen.
- C.10. Bij een beschermingsbewind met problematische schulden heeft het de voorkeur wanneer de **schuldhulpverlening** wordt uitgevoerd door de gemeente. Indien de bewindvoerder de schuldhulpverlening zelf uitvoert, zal voldaan moeten worden aan de eisen van het minnelijk traject. De bewindvoerder is niet verplicht om tot schuldhulpverlening over te gaan. Hij dient met de betrokkene af te spreken of hij hiertoe (zo nodig) zal over gaan of niet. De afspraak daarover moet worden vastgelegd in het plan van aanpak.

Indien de weg via de gemeentelijke schuldhulpverlening niet openstaat (bijvoorbeeld omdat een gemeente dit afwijst wegens eigen woningbezit), kan de bewindvoerder onder omstandigheden een 285-verklaring opmaken t.b.v. toeleiding tot de WSNP. Het opmaken van genoemde verklaring is specialistisch werk. Er worden hoge eisen gesteld aan deze verklaring. De bewindvoerder dient dan van tevoren af te wegen of een beroep op de WSNP reële kans van slagen heeft.

De bewindvoerder die zich bezighoudt met **schuldhulpverlening** heeft geen recht op een extra vergoeding naast het hogere tarief voor het hebben van problematische schulden.

Ook een onder de paraplu van de bewindvoerder zelfstandig opererende schuldhulpverleningsentiteit krijgt geen vergoeding voor schuldhulpverlening, tenzij die entiteit daartoe een zelfstandige bevoegdheid heeft op grond van de WCK.

Als een bewindvoerder zich genoodzaakt ziet om als schuldhulpverlener op te treden, dient hij/zij zich er van bewust te zijn dat hij, naast zijn taak als belangenbehartiger van de betrokkene, ook een verantwoordelijkheid heeft voor het eerlijk en gelijk behandelen van de schuldeisers van de betrokkene. Indien er bij de uitoefening van die twee taken tegenstrijdige belangen spelen, dient de bewindvoerder daarover contact op te nemen met de toezichthoudend kantonrechter.

- C.11. Er blijft recht bestaan op de hogere beloning in verband met problematische schulden tijdens de WSNP en de minnelijke regeling, ook als de laatste tot stand komt middels een gemeentelijk **saneringskrediet**.
- C.12. Wanneer een bewindvoerder van plan is in het kader van een **overname** alle of een groot aantal dossiers over te dragen aan een (of meer) opvolgend bewindvoerder(-s), dient daarover tijdig vooraf contact te worden opgenomen met de toezichthoudend kantonrechter. Dit geldt ook voor de voorgestelde bewindvoerder die de dossiers wil overnemen. De kantonrechter dient immers in te stemmen met het ontslag van de huidige bewindvoerder en de benoeming van de opvolgend bewindvoerder. De kantonrechter zal aan de overname voorwaarden kunnen stellen, met name met het oog op de belangen van de betrokkene. Daarbij

de Rechtspraak

wordt onder meer van belang geacht dat de betrokkene of een eventuele derde geen financieel nadeel ondervindt van de overname.¹

D Schenking en onderbrengen van vermogen in rechtspersoon

- D.1. Schenken is een beschikkingsdaad en dus geen gewone beheersdaad waartoe de bewindvoerder met uitsluiting van de de betrokkene bevoegd is (artikel 1:438, eerste lid, BW). Beschikken mag de betrokkene zelf met medewerking van de bewindvoerder of, als die bewindvoerder weigert, met vervangende machtiging van de kantonrechter (artikel 1:438, tweede lid, BW). Hier gaat het dus om een door de betrokkene gewenste schenking. Vaak is het verzoek tot machtiging voor schenkingen echter afkomstig van de bewindvoerder, omdat de betrokkene niet meer in staat is zijn wil te bepalen. Het dan veelgehoorde argument is dat schenking een daad van goed vermogensbeheer is omdat de begiftigden zich successierecht besparen of de betrokkene een lagere eigen bijdrage CAK betaalt. Voor de kantonrechter is dit geen goed argument, omdat hij moet toezien op de belangen van de betrokkene en niet op de belangen van degenen die erfgenaam stellen te zijn.
- D.2. Voor het geven van de gebruikelijke verjaardags- en sinterklaascadeautjes is geen machtiging vereist.
- D.3. Een door de bewindvoerder ingediend verzoek om te worden gemachtigd tot het doen van een schenking namens een betrokkene die zijn wil niet kan bepalen, zal als hoofdregel worden afgewezen indien er geen **schenkingstraditie** wordt aangetoond. Een dergelijke schenkingstraditie kan worden afgeleid uit aangetoonde repeterende handelingen van de betrokkene voorafgaand aan instelling van het bewind (jaarlijkse donaties aan bepaalde goede doelen; periodieke gift aan kinderen van groter omvang dan regulier verjaarscadeau). Er is dan geen reden om van dit gebruik af te wijken, tenzij sprake is van zodanig afgenomen vermogen dat voortzetting van die traditie de toekomstige verzorging van de betrokkene in gevaar brengt. Daarbij dient wel te worden vastgesteld of er op basis van die gebleken traditie een inbrengverplichting is zoals bedoeld in artikel 4:229 BW.

De wil van de betrokkene kan niet met voldoende zekerheid worden afgeleid uit een **kopie van een testament**. De uiterste wil kan immers gewijzigd zijn en of dat zo is, is voor overlijden van de betrokkene door niemand te controleren, ook niet door notarissen. De (ernstige) gevolgen van het toestaan van schenkingen, zeker wanneer geen sprake is van een aantoonbare schenkingstraditie, zullen zich veelal pas na overlijden van de betrokkene openbaren.

In bijzondere, door de bewindvoerder aan te voeren, omstandigheden kan van de hoofdregel worden afgeweken indien het belang van de betrokkene dat vereist, dan wel indien de schenking de leefomgeving van de betrokkene verbetert.

¹ Zie eventueel: hof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2022:2295; hof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2022:577 en hof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2022:85

de Rechtspraak

- D.4. In beginsel wordt **een** schenking, ook als er sprake is van een schenkingstraditie, niet toegestaan indien het liquide vermogen van de betrokkene door de schenking **minder dan € 30.000,- komt te bedragen**.
- D.5. Een verzoek tot het vervroegd uitkeren van '**kindsdelen**' (vastgestelde geldvorderingen van kinderen op de langstlevende ouder in het kader van ouderlijke boedelverdeling of bij wettelijke verdeling) wordt niet geheel gelijk gesteld met een verzoek tot schenking. Het gaat hier om echte aanspraken die slechts opeisbaarheidsbeperkingen hebben en 'achtergesteld' zijn met het oog op de, door de erflater of de wetgever gevoelde, verzorgingsbehoefte van de langstlevende die op deze aanspraken mag interen. In vervroeging van het moment van opeisbaarheid kan wel een bevoordeling gezien worden. Als de verzorgingsbehoefte geen gevaar loopt en geen intering is te voorzien, kan worden afgeweken van de hoofdregel 'nee, tenzij schenkingstraditie', hoewel de betrokkene bij dit verzoek geen belang heeft. Als in het testament van de vooroverleden partner is opgenomen dat de kindsdelen opeisbaar zijn als zich een bepaalde situatie voordoet (zoals opname in een verpleegtehuis of onderbewindstelling) en deze situatie zich daadwerkelijk voordoet, dan is er sprake van een schuld die voldaan moet worden.
- D.6. Voor het **onderbrengen van vermogen van de betrokkene in een rechtspersoon**, zoals BV of stichting, is steeds machtiging van de kantonrechter vereist. Een verzoek van de bewindvoerder om een dergelijke machtiging af te geven zal in de regel worden afgewezen.

Als onderbouwing voor een dergelijk verzoek wordt veelal aangevoerd dat het in het belang van de betrokkene is om dit te doen, omdat zo een lagere eigen bijdrage van het CAK kan worden bewerkstelligd en het vermogen dus zoveel mogelijk zal worden behouden. In wezen is dit een constructie om regelgeving te omzeilen die de kantonrechter in acht dient te nemen. Bovendien is goed toezicht niet langer mogelijk als vermogen in een rechtspersoon wordt ondergebracht (zie Hoge Raad 20 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3334).

E Erfrecht

- E.1. De bewindvoerder is met uitsluiting van de betrokkene bevoegd een aan de betrokkene opgekomen nalatenschap te aanvaarden. Bij het openvallen van een nalatenschap waarin de betrokkene gerechtigd is als erfgenaam, wordt van de bewindvoerder verlangd dat hij zich zo spoedig mogelijk op de hoogte stelt van de omvang van de nalatenschap.
- E.2. Indien vaststaat dat de nalatenschap positief is en de betrokkene in staat is om zijn wil te bepalen, mag de bewindvoerder de nalatenschap met toestemming van de betrokkene zuiver aanvaarden. De bewindvoerder moet de toestemming van de betrokkene in zijn dossier vastleggen, bij voorkeur door een ondertekende verklaring van de betrokkene. Indien de betrokkene niet in staat is zijn wil te bepalen moet de bewindvoerder onder het voorrecht van boedelbeschrijving (beneficiair) aanvaarden.

de Rechtspraak

- E.3. Wanneer vaststaat de nalatenschap negatief is, dient de bewindvoerder zo spoedig mogelijk aan de kantonrechter machtiging tot verwerping te verzoeken. Alvorens op het verzoek te beslissen, vergewist de kantonrechter zich van het standpunt van de betrokkene, als deze in staat is zijn wil te bepalen. Voor de beoordeling van verzoeken tot verwerping en termijnverlenging, wordt verwezen naar de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter, te vinden op [rechtspraak.nl](https://www.rechtspraak.nl).
- E.4. Wanneer onvoldoende duidelijk is dat het saldo van de nalatenschap negatief is, dient de bewindvoerder beneficiair te aanvaarden.
- E.5. Wanneer de nalatenschap beneficiair wordt aanvaard of - met machtiging van de kantonrechter - wordt verworpen, dient de bewindvoerder deze verklaring ingevolge artikel 4:193 lid 1 BW in beginsel binnen drie maanden vanaf het tijdstip waarop de nalatenschap, of een aandeel daarin, de erfgenaam toekomt, af te leggen. Hiervoor is aantekening in het boedelregister vereist met, ingeval van verwerping, overlegging van de machtiging tot verwerping. Het boedelregister bevindt zich bij de rechtbank van de laatste woonplaats van de erflater. Voor inschrijving is griffierecht verschuldigd. De termijn van drie maanden gaat lopen vanaf het moment waarop de betrokkene de positie van erfgenaam verkrijgt. Bij plaatsvervulling door verwerping is dit vanaf het moment waarop degene wiens plaats vervuld wordt tot verwerping is overgegaan. De termijn van drie maanden kan worden verlengd door de kantonrechter van de laatste woonplaats overledene (zie artikel 4:193 lid 1 slot jo. artikel 4:192 lid 2 BW). Laat de bewindvoerder deze termijn verlopen, dan geldt de erfenis als beneficiair aanvaard (art 4:193 lid 2 BW).²
- E.6. Beneficiaire aanvaarding heeft tot gevolg dat de nalatenschap in beginsel moet worden vereffend volgens de regels van artikel 4:202 BW en verder. In beginsel geldt de lichte vereffeningprocedure. Er kan om ontheffing worden verzocht van deze formele procedure op grond van 4:202 lid 2 BW. Zie ook de Richtlijnen Vereffening nalatenschappen, gepubliceerd op de www.rechtspraak.nl.
- E.7. De bewindvoerder dient in de rekening en verantwoording melding te maken van een opengevallen nalatenschap, waarin de betrokkene als erfgenaam gerechtigd is, alsmede van de boedelbeschrijving van die nalatenschap.
- E.8. Indien er een testamentair bewindvoerder is benoemd, dient daar melding van te worden gemaakt.
- E.9. De bewindvoerder behoeft toestemming van de betrokkene, of indien deze daartoe niet in staat is of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter voor het overeenkomen dat een nalatenschap, waartoe de betrokkene gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten.
- E.10. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de betrokkene, bevoegd de verdeling te vorderen van goederen, waarvan een onverdeeld aandeel tot zijn bewind behoort. Tot een verdeling, ook al geschiedt zij krachtens rechterlijk bevel, behoeft de

² Anders: hof Arnhem-Leeuwarden, 11 oktober 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:8787

de Rechtspraak

bewindvoerder toestemming of machtiging overeenkomstig 1:441 lid 4. De conceptakte van verdeling dient ter goedkeuring aan de kantonrechter te worden voorgelegd.

- E.11. Als de betrokkene in het testament van de ouder is onterfd, dient in beginsel aanspraak gemaakt te worden op de legitieme portie. Indien de betrokkene erfgenaam of legataris is onder last of voorwaarde, wordt hiermee het erfdeel/legaat beperkt. In beginsel dient ook een beroep op de legitieme portie gedaan te worden, als de legitieme portie groter is dan het legaat of beperkte erfdeel dat aan de betrokkene is toegekend. Indien overwogen wordt om in deze gevallen geen aanspraak te maken op de legitieme portie, dient dit te worden voorgelegd aan de kantonrechter.

F Samenloop met andere vormen van bewind

- F.1. Naast de bewindvoerder in boek 1 BW (de beschermingsbewindvoerder) kent het faillissementsrecht een bewindvoerder in het kader van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP) voor **de wettelijke schuldsanering**. Het beschermingsbewind van Boek 1 Titel 19 BW vervalt niet wanneer de rechtbank de wettelijke schuldsanering uitspreekt en een WSNP-bewindvoerder benoemt, die hierna saneringsbewindvoerder wordt genoemd. De kantonrechter heeft in de WSNP geen taak. De saneringsbewindvoerder handelt, anders dan de beschermingsbewindvoerder, in het belang van de schuldeisers.

De beschermingsbewindvoerder dient maandelijks het verschil tussen het inkomen en het door de rechter-commissaris vastgestelde vrij te laten bedrag op de rekening van de saneringsbewindvoerder te storten. Dit geldt ook voor het vakantiegeld, eindejaarsuitkering, etc. Het geld op de boedelrekening wordt na drie jaar uitgekeerd aan de schuldeisers.

De beschermingsbewindvoerder beheert het door de rechter-commissaris vastgestelde vrij te laten bedrag voor de huishouding van de betrokkene. De beschermingsbewindvoerder ondervindt wel gevolgen van de WSNP: de post zal gedurende de eerste dertien maanden naar de saneringsbewindvoerder gaan middels een opgelegde postblokkade en de omvang van het beschermingsbewind zal zich in de praktijk beperken tot het vermogen dat buiten de saneringsboedel valt.

Een belangrijke taak van de beschermingsbewindvoerder gedurende het saneringsbewind is te voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan. Ook is het van belang dat de betrokkene inkomen blijft genereren. Als hij een uitkering heeft, moet hij bijvoorbeeld tijdig aan de uitkerende instantie de voor de uitkering noodzakelijke gegevens verstrekken. Heeft hij een baan, dan moet hij zijn werkgever geen reden voor ontslag op staande voet geven. De betrokkene dient tijdens de WSNP maandelijks financiële stukken aan te leveren aan de saneringsbewindvoerder. Bij beschermingsbewind wordt dit de taak van de bewindvoerder.

- F.2. Naast beschermingsbewind kan ook sprake zijn van **testamenteir bewind** (anders dan over het vermogen van een minderjarige) als bedoeld in artikel 4:153 e.v. BW. Het gaat dan om goederen die de betrokkene als erfgenaam of legataris

de Rechtspraak

uit een nalatenschap verkrijgt en waarvan de erflater bij testament heeft bepaald dat die goederen onder bewind moeten vallen. Dat bewind vangt in de regel aan op het tijdstip van overlijden van de erflater. Indien de benoeming van de testamentair bewindvoerder niet bij testament is geregeld, benoemt de kantonrechter op verzoek een bewindvoerder (artikel 4:157 BW). Indien de kantonrechter de beschermingsbewindvoerder benoemt tot testamentair bewindvoerder (als het testament dat toelaat), dan dient deze het uit de nalatenschap verkregen vermogen gescheiden te houden van het andere vermogen van de betrokkene en dit gescheiden te administreren.

De testamentair bewindvoerder dient rekening en verantwoording af te leggen aan de bewindvoerder en aan anderen in wier belang het testamentair bewind is ingesteld; de bewindvoerder is in het kader van zijn beheerstaak verplicht de rekening op te nemen. Heeft de kantonrechter (volgens de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter: van de woonplaats van de betrokkene) de testamentair bewindvoerder benoemd, dan moet deze kantonrechter een afschrift van de boedelbeschrijving van de testamentaire bewindvoerder krijgen (artikel 4:160 BW). De door de kantonrechter benoemde testamentaire bewindvoerder dient rekening en verantwoording af te leggen op dezelfde wijze als neergelegd in de aanbeveling B6, maar indien er ook beschermingsbewind is dat zich in beginsel ook over het erfdeel uitstrekt, dan wordt door de testamentair bewindvoerder rekening en verantwoording afgelegd aan de beschermingsbewindvoerder. Zie ook artikel 4:161 lid 3 BW.

De vruchten van het vermogen dat onder testamentair bewind staat, kunnen ingevolge artikel 4:162 BW onder het beschermingsbewind gaan vallen. De wetgever heeft in artikel 4:159 BW voor de testamentair bewindvoerder een afwijkend beloningssysteem ingevoerd. Zou de kantonrechter overwegen om de beschermingsbewindvoerder te benoemen tot testamentair bewindvoerder, dan is dat des te meer reden om gescheiden administratie te verlangen.

G Einde bewind, wijziging bewindvoerder of overlijden bewindvoerder

- G.1. Een verzoek tot **opheffing van het bewind** dient te worden ingediend bij de kantonrechter. De bewindvoerder, de betrokkene en belanghebbenden worden op het verzoek gehoord (zie ook A2 en A3). Voor de behandeling van dit verzoek moet griffierecht worden betaald. In beginsel wordt het verzoek niet behandeld voordat het griffierecht is ontvangen.
- G.2. Indien de kantonrechter het bewind opheft, dient de bewindvoerder binnen twee maanden na de datum van opheffing van het bewind de eindrekening en verantwoording aan de betrokkene af te leggen. Zo mogelijk verifieert de kantonrechter of de betrokkene akkoord gaat met de eindrekening en verantwoording.
- G.3. Een verzoek tot **wijziging van de bewindvoerder** wordt eveneens beoordeeld door de kantonrechter. Indien de bewindvoerder dit verzoek indient worden de betrokkene, de bewindvoerder en de andere belanghebbenden in beginsel van

20.

de Rechtspraak

het verzoek in kennis gesteld en zo nodig gehoord (zie ook A.2 en A3). Indien de betrokkene het verzoek indient worden de bewindvoerder en belanghebbenden hiervan in kennis gesteld en in beginsel gehoord.

- G.4. Indien een betrokkene een andere professionele bewindvoerder benadert met de bedoeling om van bewindvoerder te veranderen, dient de **aangezochte bewindvoerder** eerst contact op te nemen met de bestaande bewindvoerder teneinde de ontstane situatie te bespreken, voordat de betrokkene het verzoek tot ontslag en benoeming bij de kantonrechter indient. Bij het verzoek dient de aangezochte bewindvoerder een schriftelijke reactie van de bestaande bewindvoerder te voegen, zodat duidelijk is dat dit contact heeft plaatsgevonden. Wanneer een dergelijke schriftelijke reactie ontbreekt, kan de kantonrechter de behandeling van het verzoek aanhouden totdat blijkt dat het contact heeft plaatsgevonden.
- G.5. De professionele bewindvoerder die als opvolgend bewindvoerder is benoemd, dient uiterlijk bij de boedelbeschrijving (of goedgekeurde eindrekening van zijn voorganger) **een plan van aanpak** en eventueel een aanvullend plan van aanpak over te leggen.
- G.6. Bij ontslag van de bestaande bewindvoerder en benoeming van een nieuwe bewindvoerder dan wel bij beëindiging van het bewind (anders dan door overlijden van de betrokkene), dient in beginsel een **termijn** van twee weken in acht genomen te worden tussen de beschikking en de datum van beëindiging van het bewind dan wel het ontslag van de bewindvoerder. Vaak is de eerste dag van de volgende maand een goed moment om de opheffing of het ontslag te laten ingaan, omdat alle betalingen van de vaste lasten in de lopende maand dan nog kunnen plaatsvinden. Op deze manier hebben de bewindvoerder(s) en de betrokkene ook tijd om de overdracht te regelen en de tenaamstelling van rekeningen e.d. te veranderen.
- G.7. Wanneer de **bewindvoerder overlijdt**, bepaalt artikel 1:448 lid 3 BW dat diens erfgenamen, als zij van het bewind kennis dragen, verplicht zijn al datgene te doen wat niet zonder nadeel voor de betrokkene kan worden uitgesteld, totdat een opvolgend bewindvoerder is benoemd.

Het komt weinig voor dat overlijden van de bewindvoerder wordt gemeld. Het verdient aanbeveling dat bewindvoerders een of meer mensen uit hun omgeving in kennis stellen van het feit dat zij bewindvoerder zijn, en dat zij aan deze mensen vragen om de toezichthoudende kantonrechter op de hoogte te stellen van hun overlijden. Wanneer er twee bewindvoerders zijn rust op de andere bewindvoerder de verplichting om de toezichthoudende kantonrechter zo spoedig mogelijk in kennis te stellen van het overlijden van de medebewindvoerder.

- G.8. Wanneer **de betrokkene overlijdt**, eindigt het bewind van rechtswege. Daarmee eindigt de taak van de bewindvoerder, behoudens het afleggen van de onder B.12 en 13 genoemde eindrekening en -verantwoording. Ook de bevoegdheid van de kantonrechter is geëindigd door het einde van het bewind. Dat betekent dat de kantonrechter geen bevoegdheid meer heeft om machtiging te verlenen aan de gewezen bewindvoerder voor het verrichten van handelingen. Als er geen

de Rechtspraak

erfgenamen bekend zijn of de wel bekende erfgenamen de nalatenschap bewust onbeheerd laten, kan de bewindvoerder de nalatenschap in handen geven van een notariskantoor of aanmelden bij het Rijksvastgoedbedrijf. Voor wat betreft dit laatste is meer informatie te vinden in de Handreiking vermoedelijk onbeheerde nalatenschappen voor bewindvoerders, mentoren en (vrijwillige) schuldhulpverleners, vermeld op de website van het Rijksvastgoedbedrijf. Als niet bekend is of in de toekomst aanspraak zal worden gemaakt op het geld uit de nalatenschap, bestaat de mogelijkheid om het geld uit de nalatenschap te storten in de consignatiekas van het Ministerie van Financiën. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Rijksoverheid (onderwerpen>consignatiekas). Zo nodig kan de gewezen bewindvoerder voor deze storting de kantonrechter om een verklaring van geen bezwaar vragen.

H Klachtbehandeling

H.1. Indien door de rechtbank een stuk wordt ontvangen met een klacht over de bewindvoerder, wordt dit stuk ingeboekt als klacht.

Indien de klacht is gericht tegen een **professionele** bewindvoerder streeft de kantonrechter ernaar dat er op korte termijn een gesprek plaatsvindt tussen de bewindvoerder en de klager waarin de klacht wordt besproken.

De kantonrechter zorgt ervoor dat zij een gespreksverslag ontvangt waaruit blijkt:

- welke onderdelen van de klacht in onderling overleg zijn opgelost;
- in hoeverre de klacht wordt gehandhaafd.

Indien geen gesprek heeft plaatsgevonden dient de rechtbank op de hoogte te worden gesteld van de reden hiervan.

Indien de klacht wordt gehandhaafd, stuurt de bewindvoerder een schriftelijke reactie op alle (resterende) onderdelen van de klacht aan de kantonrechter. De kantonrechter bepaalt vervolgens wat het verdere verloop van de behandeling zal zijn. Indien de kantonrechter besluit de klacht op een zitting te behandelen worden klager en de bewindvoerder opgeroepen om op de zitting te verschijnen.

Bij de beoordeling van de klacht kan de kantonrechter rekening houden met de reden waarom er geen gesprek omtrent de klacht heeft plaatsgevonden.

Indien de klacht is gericht tegen een **particuliere** bewindvoerder stuurt de griffie een kopie van de klacht aan de bewindvoerder. De bewindvoerder wordt in de gelegenheid gesteld om schriftelijk op de klacht te reageren. De bewindvoerder stuurt de reactie binnen vier weken na ontvangst van de klacht aan de kantonrechter. De kantonrechter bepaalt vervolgens wat het verdere verloop van de behandeling zal zijn. Indien de kantonrechter besluit de klacht op een zitting te behandelen worden klager en de bewindvoerder opgeroepen om op de zitting te verschijnen.

H.2. De kantonrechter kan beslissen om van een mondelinge behandeling van de

de Rechtspraak

klacht af te zien. Aanbevolen wordt om hiervan alleen gebruik te maken als de klacht kennelijk ongegrond is.

I Betrokkene verhuist naar gemeente in ander arrondissement

- I.1. Ingevolge artikel 266 Rv is in zaken betreffende curatele, onderbewindstelling of mentorschap bevoegd de rechter van de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats in Nederland, van het werkelijk verblijf van degene wiens curatele, bewind of mentorschap het betreft.
- I.2. Indien de betrokkene verhuist naar een gemeente die onder de bevoegdheid van een andere rechtbank valt, is de kantonrechter niet langer bevoegd en dient het dossier overgedragen te worden aan de wel bevoegde kantonrechter. Reeds ingediende verzoeken en te beoordelen stukken zullen in beginsel worden afgehandeld, voordat het dossier wordt overgedragen.
- I.3. De bewindvoerder dient de verhuizing daarom door te geven aan de rechtbank waar de bewindszaak loopt.
- I.4. De kantonrechter kan in een complex dossier bepalen dat het dossier niet wordt overgedragen.

J De benoembaarheid van de professionele bewindvoerder

- J.1. Een onafhankelijke persoon of instelling die ten aanzien van drie of meer personen bewindvoerder, curator of mentor is, wordt aangemerkt als een **professionele bewindvoerder**. Professionele bewindvoerders dienen jaarlijks de in artikel 1:435, zevende en achtste lid, BW genoemde stukken over te leggen.

Sinds 1 januari 2016 vindt de beoordeling of door de professionele bewindvoerder wordt voldaan aan de kwaliteitseisen plaats door het **Landelijk Kwaliteitsbureau CBM (LKB)** bij de rechtbank Oost-Brabant. Om de rechtseenheid te bevorderen is ervoor gekozen om de kwaliteitscontrole bij één rechtbank onder te brengen.

Het LKB beoordeelt uitsluitend of de professionele bewindvoerder voldoet aan de kwaliteitseisen. Het blijft aan de lokale kantonrechter om te beoordelen of een professionele bewindvoerder kan worden benoemd in zaken.

Los van de eisen die artikel 1:435 BW aan de te benoemen bewindvoerder stelt, kan de kantonrechter nadere informatie vragen omtrent de geschiktheid of deskundigheid van de voorgestelde bewindvoerder.

De bewindvoerder dan wel de natuurlijke persoon, die de rechtspersoon die bewindvoerder is vertegenwoordigt, heeft volgens artikel 3 lid 1 jo lid 4 van het Besluit Kwaliteitseisen CBM ten minste:

- a. een diploma van een passende hbo-opleiding als bedoeld in artikel 1.1, onder d, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, of
- b. een diploma van een mbo 4-opleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid,

de Rechtspraak

onderdelen d en e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs of van een Havo- of Vwo-opleiding als bedoeld in artikel 7 of 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs en in beide voornoemde gevallen een verklaring van een (oud-)werkgever waarin staat dat er gedurende een periode van ten minste twee jaar voor de duur van ten minste 24 uur per week in loondienst taken van een bewindvoerder zijn verricht onder verantwoordelijkheid van een door de kantonrechter benoemde professionele bewindvoerder.

De nadere invulling van de opleidingseisen is aan verandering onderhevig. Voor een nadere invulling van de opleidingseisen wordt daarom verwezen naar de [website](#) van de Rechtspraak of kan er contact op worden genomen met het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM.

Of de opleiding **passend** is, is ter beoordeling aan de kantonrechter.

Een zogenaamd **EVC-traject** (Erkenning van eerder Verworven Competenties) voldoet aan de diploma-eisen uit het Besluit kwaliteitseisen als het traject is gevolgd door een diploma. Het diploma (en niet het certificaat) dient derhalve te voldoen aan de diploma-eisen in het Besluit.

- J.2. Door de NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants) wordt jaarlijks in samenwerking met de Expertgroep CBM en de brancheorganisaties een protocol vastgesteld ten aanzien van de **accountantsverklaring** en het **accountantsverslag**. De accountant dient dit protocol te volgen.
- J.3. De door de bewindvoerder (natuurlijke persoon) over te leggen verklaring omtrent het gedrag (**VOG**) dient de volgende algemene screeningsprofielen te bevatten:
- 12 Met gevoelige/vertrouwelijke informatie omgaan
 - 21 Met contante en/of girale gelden en/of (digitale) waardepapieren omgaan
 - 22 Budgetbevoegdheid hebben
 - 43 Het verlenen van diensten in de persoonlijke leefomgeving
 - 53 Beslissen over offertes (het voeren van onderhandelingen en het afsluiten van contracten) en het doen van aanbestedingen tezamen, en
 - 85 Belast zijn met de zorg voor (hulpbehoevende) personen, zoals ouderen en gehandicapten

Voor **mentoren** geldt het screeningsprofiel:

- 12 Met gevoelige/vertrouwelijke informatie omgaan
- 43 Het verlenen van diensten in de persoonlijke leefomgeving
- 85 Belast zijn met de zorg voor (hulpbehoevende) personen, zoals ouderen en gehandicapten.

Voor een **curator** gelden de algemene of specifieke screeningsprofielen voor de bewindvoerder en de mentor. Iedere persoon door wie de bewindvoerder zijn taken laat uitoefenen dient te beschikken over een geldige VOG.

Uit artikel 1:435, negende lid, aanhef en onder c, BW volgt dat **gerechtsdeurwaarders** tot bewindvoerder kunnen worden benoemd. Omdat gerechtsdeurwaarders ook namens schuldeisers optreden, bestaat de schijn van belangenverstrengeling. De gerechtsdeurwaarder die bewindvoerder is, mag

de Rechtspraak

daarom niet namens schuldeisers van de betrokkene optreden. De gerechtsdeurwaarder dient in de bereidverklaring expliciet te vermelden dat de schuldeisers van de betrokkene geen cliënt van zijn kantoor zijn en ook in het jaar voorafgaand aan het verzoekschrift niet zijn geweest. Tevens dient bij de bereidverklaring een overzicht te worden overgelegd, waaruit blijkt welke schulden de betrokkene heeft, wie de schuldeisers zijn en welke incassobureaus en gerechtsdeurwaarders namens deze schuldeisers optreden en hebben opgetreden.